

Om gentlemanidrætten cricket

Af Erik Juul

Opdragelse i 3. potens. Om skrevne og uskrevne regler samt den adfærd de medfører.

Cricket som æresbegreb

I enhver engelsk landsby er cricketbanen en lige så naturlig del af landskabet som den gamle kirke. Kendere af spillet vil vide, at cricket for mange englændere er en trosbekendelse, et æresbegreb, en metafor på selve livet. Imperiets udbredelse, storhed, ja selv sejre på slagmarken er i den engelske litteratur funderet og eksemplificeret i de opvækstmuligheder, der fandtes på Etons cricketbaner.

Hvis der i den engelske finansverden signaleres, at noget ikke er gået hæderligt til, eller når en ung englænder f.eks. ufrivilligt smides i swimmingpoolen, kan udtrykket »That's not cricket« ofte høres. Cricket er nemlig et spil for gentlemen og gentlewomen, hvor identifikationen er meget mere, end at man spiller cricket – man er cricketspiller. I forordet til den engelske cricketbog »How to play«, der er den mest benyttede i Danmark, kan ligeledes læses:

»En cricketspiller må aldrig glemme, at han spiller med såvel som mod det andet hold, og at han enten er vært eller gæst. Han bør anstrenge sig til det yderste for at vinde... men der er en grænse for den pris, man skal betale for sejren... og den grænse bør aldrig overskrides.«

Efter en sådan svada spurgte en højskoleelev: »Jamen gælder det ikke om at vinde?« Svaret er: »Jo, det gælder også om at vinde, jeg har stor lyst til at vinde, – men en gentleman kan sagtens kæmpe, så blodet sprøjter!«

Ud over kridtstregen

Cricketspillets skrevne og uskrevne reglers overholdelse og ikke mindst dilemmaer finder sit leje og grundsyn for den enkelte spiller via selvolevet praksis, via andre og især ældre spilleres holdningsmættede historier, via cricketlitteraturen samt via den altid til kampen hørende debat om emnet.

På et eller andet niveau rækker denne opdragelses- og dannelsesformidling langt ud over banens kridtstreg. Dermed trækkes tæppet op for en af idrættens ofte diskuterede egenskaber, udover de enkelte spils egne kva-

liteter, nemlig overførbareheden af idrættens værdier til samfundsplanet.

Hvordan moral og etik er komponenter i en cricketspillers spilsituation, har jeg ingen problemer med at konkretisere. Hvor meget betydning det så har udenfor banen, kan kun blive et empirisk gæt.

Moralske og etiske muligheder i spilsituationen

a) Cricketspillere har en enestående chance for selv at trække den førnævnte fair-play grænse, da en af spillers kurositeter fungerer således, at det i mange situationer først er tilladt dommeren at afsige sin kendelse efter spillernes anmodning (en appel). Reglen er ligeledes set benyttet således, at markholdets »captain« på holdets vegne samvittighedsfuldt har trukket sin kasters appel tilbage, efter at dommeren (fejlagtigt) har dømt gærdespilleren ud. Dermed kan gærdespilleren fortsætte.

Problemstillingen er her, om spillerne, der jo faktisk påtager sig ansvaret for kampens rimelige afvikling og desauvuerer dommerens overbevisning med et »gyldent håndtryk«, alligevel i respekt for hinandens funktion kan få tingene til at fungere?

b) Der opstår i kampens løb nogle meget »tætte« situationer. (F.eks. spørgsmålet om gærdespilleren snittede boldene og dermed er grebet ud?) Her er dommerens rolle og vurdering uundværlig. I kampens hede både hører og ser spillerne som bekendt oftest det, som de håber på. Urimeligheden opstår ved helt oplagte situationer, som ingen tvivl efterlader hos den enkelte, og alle, der kvalificeret oplever handlingen, ved, hvad kendelsen bør være.

Hvis man da nægter at tage konsekvensen (f.eks. forlade gærdet), men spørger dommeren verbalt, pr. blik eller attitude, kun i håbet om, at en eklatant fejludom uretfærdigt vil komme en tilgode, beder man om et image, hvor »not cricket« indgår.

(Hvor tit har man ikke oplevet en fodboldspiller soleklart losse bolden ud af banen, for derefter pr. automatik at række armen op i en plæderingsgestus til dommeren for at få tilkendt indkastet. Det er ikke engang »not cricket«, – det er »stand up comedy«!)

c) Enhver, der overværer en cricketkamp første gang,

vil bemærke, at der klappes meget. Udover at det fungerer som opmuntring til egne holdkammerater, er det god cricket at vise anderkendelse i flg. situationer:

- når modstanderen enten ved gærdet eller i marken leverer flotte og spektakulære præstationer f.eks. et indstik fra 100 meters afstand direkte i gærdet.
- når modstanderholdet efter endt marktur eller gærddeinng, ved frokost- eller thepausen forlader banen. Har en eller flere spillere leveret særligt godt spil, lader holdet dem gå lidt foran i mødet med hyldesten. Generelt afpasses klapsalverne dog i styrke efter vurderet fortjeneste.
- når modstandernes captain gør sin entré ved gærdet. I anerkendelse af det store arbejde, der følger med titlen i form af praktisk, organisatorisk og spiller-mæssig karakter, men også høflighed overfor værten eller gæsten.

d) Der er en forskel på at glædes over en situation eller sejr, og til at hovere og nedgøre sin modstander. Hvornår hvad er hvad, er et holdningsspørgsmål til begreberne pli, situationsfornemmelse og en respekt for en viden om at: »Cricket can change so quickly you should never be overwhelmed by failure, never get too carried away by succes«. (Citat fra en af engelsk crickets mest dynamiske matchvinnertyper Ian Botham).

En af problemstillingerne er, hvornår pegefingertemaer som »Deutschland, Deutschland alles ist vorbei« og »xx er et tegneseriehold« holder mere fast i hinandens spøgelse i en hævnøstetrig triumf, der kun skaber afstand mellem idrætsdeltagere og til hvornår slagsange sætter stemning på tingene samt bekræftiger sammenholdet?

Overførbare til dagligdagen

Når man formulerer sig om cricketsportens dyders overførbare til hverdagen, kommer det let til at lyde for meget af blanke sko, vandkæmmede hår og kostskoleuniformer. Signaler om tilpasning som jeg absolut ikke billiger. Men jeg håber, at cricketspillere via mødet med andres holdninger og modstand får en bredere indsigt og forståelsesramme til begreber som fair-play, høflighed, situationsfornemmelse og adopterer det til deres daglige liv.

Den klassiske problemstilling er, om et drengehold, der kaster deres sammenkrøllede madpapir ud af togets vinduer, generer personer p.g.a. hudfarve, terroriserer et restaurantbesøg o.lign. mere effektivt skal mærke

en træner og leders holdning, måske vrede, fordi de er cricketspillere? (f.eks. diskuteres det jo jævnligt, om politikere har et større ansvar overfor landets skrevne og uskrevne love).

I undervisningssammenhæng er der som en kolorit på cricket-arrangementer på Gerlev Idrætshøjskole, blevet fulgt op med drama-dokumentariske »Takt og tone« – oplæg omhandlende pli ved bordet, vinteknik, konversations-skik m.m.

I den almindelige daglige spisesituation gør vi også i »cricketperioder« en dyd ud af, at man ved sit bord skal være meget opmærksom på hinandens behov for vand, sovs, rækker fade videre til de sidst ankomne o.lign. Faktisk ville det være ærgerligt for os andre, hvis en blev nødt til at bede om noget!

Så når nogle f.eks. bliver ved med at være meget »bordopmærksomme« uden for perioden, eller »cricketelever« på håndboldholdet oftere tager initiativ til at applaudere modstandernes fremragende detaljer, eller kommenterer en, der skramlende rejser sig fra et foredrag efter 5 min. med »that's not cricket«, så er det da et lille bidrag til en modkultur overfor en tid med accelererende, tilfældig og afstumpet vold.

Skandalen

Som megen anden engelsk moraliseren i disse år lurer skandalen da også lige under overfladen. Gentlemanden er trængt og har det meget hårdt i dagens idræt. Således også indenfor cricketsporten, hvor der er tydelige signaler på, at mange sælger ud af spillets historiske særkende i resultaternes velsignede navn.

Når cricketspillere og ledere over alt i landet jævnligt gør et fremragende stykke promoveringsarbejde i skoler og andre undervisningsinstitutioner, så er den anderledes og interessante focus for eleverne netop fair-play dilemmaerne, høfligheden og alligevel at ville vinde.

Det paradoksale er derfor, at netop cricketspillets moralske og etiske værdier trives og blomstrer bedre i disse sammenhænge fremfor i de fleste klubber!

Erik Juul

Adjunkt i idræt ved Århus Dag og Aftenseminarium.

Tidl. ansat på Gerlev Idrætshøjskole, eks-landsholdsspiller og træner for damelandsholdet i cricket